

РЕЦЕНЗИЯ

от Доктор на науките **Благовест Цветанов ВЪЛКОВ, професор** – пенсиониран, УАСГ

на дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен „**доктор**“ в професионално направление: **82 Изобразителни изкуства, научна специалност: Изкуствознание и изобразителни изкуства**

Автор: Борислав Димитров Алексиев

Тема: „Конструктивни и формални проблеми на фигуративната скулптура“

Научен ръководител: доц. д-р Стефан Димитров Хаджиев от Национална художествена академия.

1. Общо описание на представените за рецензиране материали и представяне на процедурата.

Определен съм за член на научното жури за осигуряване на процедура за защита на дисертационния труд със заповед №0259 - О от 15.12.2017 г. на Ректора на НХА.

Представеният от *Борислав Алексиев* комплект материали на хартиен носител е в съответствие с Правилника за развитие на академичния състав на НХА и включва следните документи:

- молба до Ректора на НХА за разкриване на процедурата за защита на дисертационен труд;
- автобиография в европейски формат;
- нотариално заверено копие от диплома за висше образование (ОКС „магистър“);
- заповед за записване в докторантура;
- заповед за провеждане на изпити от индивидуалния план и съответни протоколи;
- протоколи от катедрени съвети, свързани с докладване на готовност за откриване на процедурата и с предварително обсъждане на дисертационния труд;
- дисертационен труд;
- автореферат;
- публикация върху темата на дисертационния труд;
- декларация за оригиналност и достоверност на приложените документи.

2. Кратки биографични данни за докторанта

Борислав Алексиев е роден на 02.02.1984 г. Завършил е Националната художествена академия, специалност Скулптура със степен „магистър“ през 2009 г. Притежава умения за работа с материали: метал, камък и дърво.

Борислав Алексиев има участия в скулптурен пленер в Козлодуй 2010 г., в проекта „Скулптура на открито“ към НХА през 2009 г., в Националната изложба „Скулптура“ 2013 г., както и в още девет различни други изложби...

3. Актуалност на тематиката и целесъобразност на поставените цели и задачи

Актуалността на разработвания в дисертационния труд проблем в научно и научно-приложно отношение е безспорна и достатъчно убедително аргументирана. Отличителни са с високото ниво конкретните задачи, разработени в дисертацията.

4. Познаване на проблема

Докторантът познава състоянието на проблема теоретично в достатъчна степен – количествено и качествено и се отнася творчески към литературния материал. Освен това лично е участвал в доста работи на изследвания конкретен автор и непосредствено анализира и оценява неговото творчество.

5. Методика на изследването

Намирам, че избраната методика на изследване позволява постигане на поставената цел и получаване на адекватен отговор на задачите, решавани в дисертационния труд. Умно решение е изборът на интердисциплинарен подход/метод, както и на най-новия „хибриден метод“, защото така се отчита сложността и противоречивостта на самата проблематика и различните гледни точки и тенденции...

6. Характеристика и оценка на дисертационния труд:

- **Аналитичен преглед на съдържанието**

Изясняването на понятието „форма“ е естествено и основополагащо начало на изследването. Авторът се присъединява към неизброимите изследователи на проблема като претендиращи за липсата на еднозначност в различните многобройни трудове. Правилно това се свързва и с обстоятелството, че то е основно понятие за твърде различните и несвързани сфери, където се използва и изследва. Затова и добре премерено като брой и области на приложение са разгледани няколко аспекта на това понятие – концептуално-съдържателни/изкуствознание, философия... и точно научни/математика, физика...

От особено значение е неразделимостта („неразривно“) на двойката „съдържание-форма“. Независимо от споделянето от много автори на тази позиция, дисертантът заслужава специално висока оценка на подчертаването на такава „конструкция“ в изкуството, защото разбирането ѝ е налице доста по-рядко от споменаването. То е трудно и важно, защото без него всъщност не може изобщо да се говори за форма в изкуството!

Алексиев аргументира убедително и пунктуално научно разбираемото (цитиран Кр. Горанов) „известно абстрахиране от действителната диалектика на художествената форма и художественото съдържание“ с цел специфичното съсредоточаване и изучаване на зададения кръг от проблеми на формата...

В дисертацията различните изкуствоведски позиции са представени широко и критично, но приносът на дисертанта е в това, че той достига до и защитава своя позиция. Това най-ясно е проявено в случая с връзката между „изображение“ и „образ“, която той доказва като възможна.

Философската гледна точка третира формата също повече откъм съдържанието, което тя о-формя. Дисертантът изчерпва този аспект количествено, представително като школи и виждания на различни изследователи. Основателно и убедително се прави извода, че този тип изследвания не са „достатъчно конкретни“. Правилно се поставя акцента при математизирания етап в това развитие. Тук и конкретизацията и ориентираността повече към същинската природа на скулптурната форма става по-изявена.

По-подходящи са представените изследвания от позиция на теория на комуникацията и информацията, те по природа са сродни с философския контекст.

При по-нататъшното връщане към физико-математическите трактовки вече връзката с изследвания проблем е вече по-логична и аргументирана.

Конкретните базисни понятия като симетрия, ритъм и човешката фигура („в нейния топологичен смисъл“) са своеобразен комплект от инструменти, помагачи да се направи същинското изследване и разбиране за решенията да се предава човешката фигура в скулптурата. Това е изчерпателно и напълно представително проучване – от Роден до Крум Дамянов...

Заключението от пространното изследване тук е приносно и води до постановката, че всъщност интерпретацията на човешката фигура /като реален обект, цели една композиция от елементи. Аспектите, които са предпочетени са субективно предпочетен подбор от човешкото същество. Това е наречено от дисертанта „Авторава трактовка“.

Има една част от труда тук, която добре описва оригиналните хрумвания, избрани разнообразни по произход фрагменти, които се композират по нов, често пъти неочакван и необичаен начин. Това, което е за отбелязване в случая е находчивостта, включително и на дисертанта, с която се изобретяват технологичните решения за изпълнение на новите форми. Защото те не повтарят стари техники за направата на иновативни форми. И това е принос на дисертационния труд.

Приносни са проучванията върху проблемите за ролята на участващите натуроподобни и останалите, които не са такива; на проблема с изоморфизма и нееднаквостта на изграждащите компоненти от анатомично, композиционно или технологично естество и произход...

Извеждането на структурно значими характеристики като осите, например, са нов момент в изследването на дисертанта, което започва с мотивите на Крум Дамянов като мотивация и продължава с размисъла и решенията на Алексиев при изпълнението на творбите и обясненията в труда...

Принос на труда е дигитализацията при моделирането на процесите и при изследването върху реално съществуващите творби в дисертацията. Тази нова тенденция е позната по принцип, но определено неуниверсална за всеки конкретен автор.

Качество на труда е проучването върху заключителната фаза в живота на всяка една творба – въздействието върху публиката. Изследването навлиза обхватно и интелигентно в една особена и трудна сфера, без която разбиране тук е непосилно. Психологията. Отлично са проучени взаимовръзките на пластическите характеристики и тази позиция на възприемащия субект.

Изследването на творчеството на акад. Дамянов дисертантът прави като се позовава на многобройни източници, но най-вече на анализ на самите творби. Може да се каже, че при отличното познаване на това творчество, той много вярно разбира и класифицира неговите разнообразни прояви. Изследвани са идеите, принципите, подходите и конкретните предпоставки за различните творби, важни особености на творческия процес и ценности на самите произведения.

Това творчество е и достатъчно представително в условията на липсата на други изследвания на творчеството му, което е значим принос за българската култура, наука и представяне в международните среди.

Специално място заема прегледът и оценката на юбилейната изложба на акад. Дамянов, но не е необходимо да се отделя специално внимание на тази част в рецензията. Тя е важна като естествена част от цялостното изследване, но като наука не добавя нещо различно от вече казаното.

Приносна за труда като цяло е глава IV. Тук присъстват любопитни анализи на конкретни композиции, но „науката“ е в дигитализирания метод и подход при извършването на тези анализи. Тази глава е развита на високо ниво и направо „разточителна“...

- **Естество и оценка на достоверността на материала, върху който се градят приносите на дисертационния труд.**

Достоверността на материала се основава на непосредственото проучване на творби на представения автор, в работа върху които е взел участие самия докторант. Също така от значение е и общуването по този повод с Крум Дамянов и включването по този начин на неговите идеи, мисли и споделени проблеми по изследваната тема. Друг достоверен източник са изследванията на признати познавачи на творчеството на твореца и разглежданата проблематика.

7. Приноси и значимост на разработката за науката и практиката

- ***Научните и научноприложни приноси на дисертационния труд се състоят в следното:***

- Трудът доказва с нови средства съществени страни в съществуващи научни проблеми и теории относно формата в скулптурата изобщо, както и специално относно фигуралната скулптура. Новост в този контекст е изследването и представянето на забележителното и новаторско творчество на акад. Крум Дамянов, което досега не е изследвано.
- Създаден е нов интердисциплинарен метод на изследване, нови конструкции във връзка с новаторските скулптурни форми на акад. Дамянов.

Характер на научните приноси:

- те са новост за науката с посочения метод и разработени конструкции;
- с тях се обогатяват съществуващите знания за формата в скулптурата.

- ***Значимост на приносите за науката и практиката***

Внедряването в практиката в случая не е целепоставено, поради основния смисъл на такъв тип дисертации – да развиват умения за натрупване на изследователски материал и развиване на способности за аналитична и синтетична дейност върху него. „Внедряването“ е последица от обекта и предмета на изследване и по – скоро означава обогатяване на представите за „тайнствената“ същност на художествено – творческия процес, както и на културата чрез произведенията на изкуствата и научните продукти от изследванията върху тях.

Значимостта на изследването има културен смисъл, защото изследва добре опознато творчество на исторически значим автор, което по този начин е и научно проучено и представено... Така изследването допълва този вид научни изследвания по принцип, което е научно-приложен принос, обогатявайки и науката с познание за конкретния проблем на фигуралната скулптура. От тук произтича и значението за творческата и образователната практика на скулпторите.

Като обща оценка може да се каже, че докторантът правилно е формулирал и изчерпателно представил приносите на труда в специално изготвената справка.

8. Преценка на публикациите по дисертационния труд

Представената една публикация представлява отпечатване на научен доклад в сборник от „Докторантска конференция“ на НХА през декември 2017 г. Заглавието е „Формални аспекти на българската монументална скулптура в контекста на обществено политическата обстановка в периода 1940-80 години“ и накратко може да бъде определена като добре представяща дисертационния труд и отговаряща на изискванията. Оценявам я високо като научна работа.

9. Лично участие на докторанта

Проведеното изследване в дисертацията е направено достатъчно лично за такъв вид работа при проучване на достатъчно близки тематично изследвания от различни автори. В значителна степен формулираните приноси и достигнати изводи и заключения са лична заслуга на докторанта, поради общо взето немногобройните източници за проучване.

10. Автореферат

Авторефератът отразява вярно структурата на дисертацията – вече положително оценена, съдържанието му е подходящо подбрано, със съответна много добра редакция и на текста, поради което представя основните резултати на дисертацията по един ясен и убедителен начин. Направен е съобразно установените изисквания и получава моята положителна оценка.

11. Критични забележки и препоръки

Препоръчвам авторът да продължи да изследва проблемната област на дисертационния труд с цел непрекъснато усъвършенстване на придобитите знания и умения и разширяване на обекта към повече автори и исторически периоди.

12. Лични впечатления

Нямам лични впечатления от докторанта.

13. Препоръки за бъдещо използване на дисертационните приноси и резултати

Нямам специални препоръки в посочения смисъл. Разработката цели придобиване на специфични нови и доста трудни знания и умения, което без никакво съмнение е постигнато и достатъчно за този труд.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Дисертационният труд съдържа научни, научно-приложни и приложни резултати, които представляват оригинален принос в науката и отговарят на всички изисквания на Закона за

развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ) и Правилника за прилагане на ЗРАСРБ. Представените материали и дисертационни резултати напълно съответстват на специфичните изисквания на Правилника на НХА за приложение на ЗРАСРБ.

Дисертационният труд показва, че докторантът **Борислав Алексиев е придобил и притежава задълбочени теоретични знания и професионални способности по научна специалност Изкуствознание и изобразителни изкуства** като **демонстрира качества и умения за самостоятелно провеждане на научно изследване.**

Поради гореизложеното, убедено давам своята **положителна оценка** за проведеното изследване, представено от рецензираните по-горе **дисертационен труд и автореферат, постигнати резултати и приноси, и предлагам на Научното жури да присъди образователната и научна степен „доктор“ на Борислав Димитров Алексиев в професионално направление: 82 Изобразителни изкуства, научна специалност Изкуствознание и изобразителни изкуства.**

29.03.2018 г.

Рецензент:

професор доктор на науките Благовест ВЪЛКОВ